

TÖRTÉNELMI VISSZATEKINTŐ

Arcképcsarnok

Dr. Haranghy László professzor, akadémikus,
az első magyar gerontológiai társaság alapítója

A kórbonctan, a kórszövettan, az igazságügyi orvostan, az onkológia, a gerontológia és az orvostörténelem egyik legnagyobb alkotója, tudósa. Orvostanhallgató nemzedékek sorát tanította és nevelte **Németh László** pedagógiai hitvallásával. Akadémikus volt, tanszékvezető egyetemi professzor. Szerette az embereket, és különös megbecsüléssel érezte szívében-lelkében az idős nemzedék sorsát.

Az életrajzból

Debrecenben, a nagy cívisvárosban, ahol a leghívebb magyar, **Kossuth Lajos** és a legnagyobb magyar **Gróf Széchenyi István** is járt, 1897. augusztus 10-én született. **Budapesten** kezdte orvosi tanulmányait, de a háborús frontszolgálat miatt csak 1923-ban fejezhette be **Debrecenben**. Tanársegéd, azután Baján főorvos, majd a Pécsi Tudomány Egyetemen magántanár (1932), 1938-tól rendkívüli tanár. 1940-ben nevezik ki **Kolozsvárra**, az orvosi karon a kórbonctan és a törvényszéki orvostan tanszékvezető professzorává. Az orvosi kart Marosvásárhelyre költöztették, ott az Orvosi és Gyógyszerészi Intézet egyetemi tanára. Nagyon jelentős szervező, oktató, kutatómunkát végez. Munkabírást igazolja, hogy 1945 októberétől felváltva ellátta a kórbonctani, igazságügyi törvényszéki orvostani, a munka- és iskolaegészségtani és a biológiai tanszék vezetését. A Román Tudományos Akadémia több bizottságában tevékenykedett. **Haranghy László** 1952 nyarán tért vissza **Magyarországra**. Az évben az egyetemi II. Kórbonctani Intézet tanszékvezető tanára, igazgatója lett. 1954 és 1958 között az Igazságügyi Orvostani Intézetet is vezette. Időközben több alkalommal vendégkutatóként dolgozott a Tihanyi Biológiai Kutatóintézetben, továbbá **Nápolyban, Helgolandban**.

Szakmai, tudományos feladatkörök

Aligha sorolhatjuk valamennyi tisztét. A Magyar Patológusok Társaságának tagnévsora került elő, az 1940-1941 egyesületi évről. Az alelnök **Zalka Ödön**, akinek tanszékét veszi át később, a pénztáros, a sajnos elfeledett tehetség, **Kálló Antal**, a választmányi tagok között a majdani pesti tanártárs, **Baló József** és a nagy tanár, **Entz Béla**. **Haranghy László** „választmányi póttag”, egyetemi nyilvános rendes tanár Kolozsvárott, az Egyetemi

Kórbonctani Intézetből. A „Magyar Onkológia” szerkesztő bizottságának tagja, az Egészségügyi Tudományos Tanács Igazságügyi Orvosi Bizottságának tagja, majd elnökhelyettese, átmenetileg az Igazságügyi Orvostani Intézet igazgatója. Patológiai működése igen eredményes volt. Romániában jelent meg az Általános Kórbonctan jegyzet, a Kórbonctan 2. kötete. A daganat-keletkezés korszerű elmélete, a rák előtti állapotokról általában. **Magyarországon** jelent meg az Általános kórbonctan (1. kötet) és a Részletes kórbonctan (2. kötet). A szakterület mindmáig egyik legalaposabb, legáttekintőbb összegezése. A lektor **Romhányi György** egyetemi tanár ugyancsak igazi tudós. Az ajánlás pedig **Dr. Entz Béla** professzornak (is) szól. Az oktatás és a kutatás volt életeleme.

Haranghy László és a gerontológia

Élete befejező részéből hadd emeljem ki előadását. A prostata carcinoma témáját választotta. Ezúttal is a tartalom és a forma pazar minősége jellemezte. A patológiai tudnivalók után valami különleges élményt nyújtott: az idős korról kezdett beszélni. Az életről, az egészségről, a haladottabb korról, a kialakuló betegségekről, a gyógyulás hitéről.

1966-ban megalapította a **Magyar Gerontológiai Társaságot**; 1965-ben létrehozta a Gerontológiai Kutató Intézetet.

Gerontológia tárgykörű munkásságából néhányat emelünk ki.

1959: A gerontológia elméleti és klinikai kérdése (A gyakorló orvos könyvtára), szerkesztette, kitűnő szakembereket felkérve.

1974: Pathology of Tuberculosis in Old Age (tanítványával, munkatársával, **Szemenyei Klárával**, aki – igen tehetséges festőművész is lévén – értékes olaj portrét készített tanáráról.

Haranghy László kezdeményezte hazánkban a 100 évesek és afölötti korúak összetett vizsgálatát. Az eredményeket 1965-ben kiadott kötet tartalmazza.

A közleményekből:

A gerontológia célkitűzései és munkamódszerei (1961); A gerontológia, mint a XX. század komplex tudománya (1969).

Haranghy László és a Magyar Tudományos Akadémia

1948. július 2-án levelező taggá választották. Tagsága romániai tartózkodása folytán 1949. november 29-től szünetelt, majd 1955. október 29-én elnökségi ülés határozatával visszaállították. Székfoglalójának címe: „Az akut leukémia körlényege a modern kutatások szemszögéből”, 1948. december 20-án olvasta föl. A Magyar Tudományos Akadémia Orvostörténeti Bizottságának elnöke lett.

Haranghy László és az orvostörténelem

Ezen funkciójában leplezte le **Semmelweis Ignác Fülöp** szobrát. A Semmelweis Múzeumban zajlott az esemény 1965. augusztus 13-án, a legzseniálisabb magyar orvos halálának 100. évfordulója tiszteletére. 1959-ben tanulmányban méltatta a kitűnő tudós, **Victor Babes** magyarországi működését. A szintén nagy elismerésre méltó orvostörténész, **Regöly-Mérei Gyula** társszerzőségével jelentette meg a Magyar Tudományos Akadémia „Magyar Tudomány” című lapjában hatalmas ívű munkáját, 1964-ben, „A magyar orvostörténelem múltja, jelen helyzete és jövő feladatai” – kitűnő összefoglaló tanulmány, méltatva hajdani korok jeles tudorait. 1963-ban látott napvilágot kritikus szemlélettel, sokoldalú elemzéssel írott műve **Ilja Iljics Mecsnyikovról**. **Haranghy László** orvostörténelmi alkotó tevékenységében kiemelt szerep jutott **Semmelweis Ignác Fülöpnek**. Az egyik szerzője a „Semmelweis betegsége” című könyvnek, igen nagy tudású patológusként találkozunk személyével. Bizonyító erejű tény **Semmelweis Ignác Fülöp** tisztelete és az orvostörténet szeretete témájában: 1968. november 29-én tarthatott Semmelweis Emlékelőadást, a cím pedig „A gerontológia, mint a XX. század új tudománya”. **Haranghy László** számára – talán megfogalmazhatjuk, – az egyenlők közötti első **Entz Béla** professor volt. A híres **Entz-család** tagja, a pécsi patológus tanár. Az Orvosi Hetilap-ban köszöntette 80. születésnapján, majd halála után, 1959-ben a Magyar Tudomány és az Orvosi Hetilap hasábjain búcsúzott. Tisztelettel és szeretettel sorolta gondolatait, az emberről, az orvostól, a korszakról, a patológia fejlesztéséről, széles ívben, orvostörténelmi panorámát adva. (És példaként, hogyan lehet igazán tökéletes emlékállítást az olvasó elé tárni.)

Emlékállítások

A Magyar Gerontológiai Társaságban, a Magyar Tudományos Akadémia Balatoni Limnológiai Kutatóintézetében többször rendeztünk emléküléseket. „Professzor Dr. Haranghy László akadémikus emlékére” címmel 1996-ban állítottunk össze kötetet. Két művészeti alkotást említhetünk. **Szemenyei Klára** olajfestményéről már esett szó. **Lesenyey Márta** szobrászművész – **Medgyessy Ferenc** (az orvos és képzőművész) tanítványa bronz domborműves emléktáblát készített.

Az életpálya vége

Haranghy László 1975. május 21 és 23 között **Pozsonyban** előadást tartott „The profilaxis of old age” címmel. Utolsó külföldi utazása volt. Decemberben értesült nagyon szeretett leánya haláláról. Búcsúleveleket írt és 1975. december 8-án itt hagyta a földi világot. Budapesten, a Farkasréti Temetőben nyugszik feleségével, **Dr. Csór Leonával** (1899-1968).

Epilógus

Dr. Haranghy László az egyetemes orvostudomány kreatív tudósa. Többek között a Semmelweis, a Markusovszky, a Hőgyes, a Veszprémi emlékérem jelzi a pálya elismerésének állomásait. Tanult, tanított és végtelenül becsülte az Embert.

Köszönjük.

Dr. Vértes László

Főorvos
Magyar Gerontológiai és Geriátriai Társaság alelnöke
1044 Budapest, Szondi u. 47.